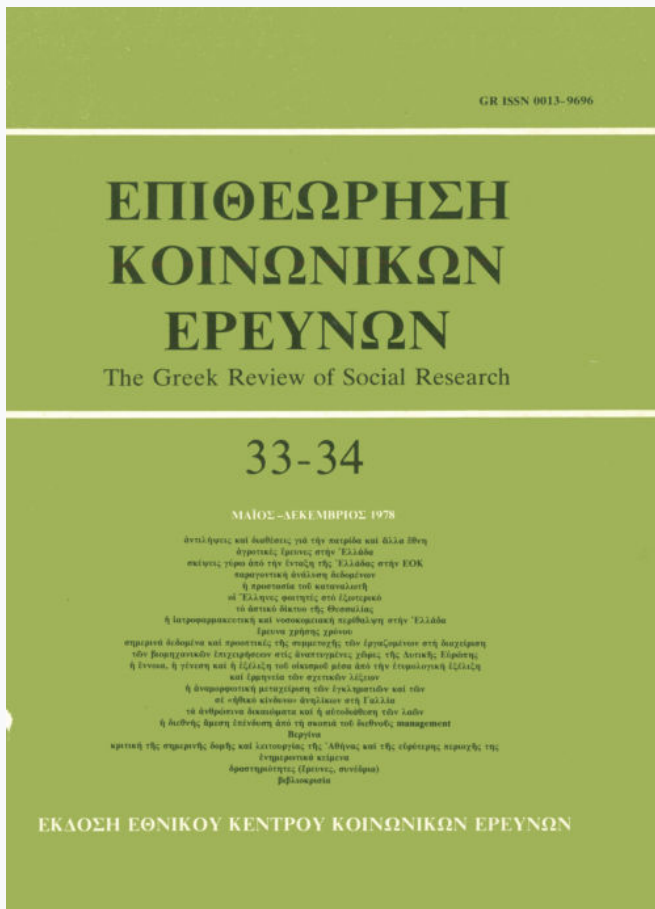

The Greek Review of Social Research

Vol 33 (1978)

33-34

Τα ανθρώπινα δικαιώματα και η αυτοδιάθεση των λαών: Θεωρία και πράξη της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών κατά τη δεκαετία του '60

Κλ. Σ. Κουτσούκης

doi: [10.12681/grsr.322](https://doi.org/10.12681/grsr.322)

Copyright © 1978, Κλ. Σ. Κουτσούκης

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

Κουτσούκης Κ. Σ. (1978). Τα ανθρώπινα δικαιώματα και η αυτοδιάθεση των λαών: Θεωρία και πράξη της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών κατά τη δεκαετία του '60. *The Greek Review of Social Research*, 33, 413–422. <https://doi.org/10.12681/grsr.322>

τά ανθρώπινα δικαιώματα καί ἡ αὐτοδιάθεση τῶν λαῶν

*Θεωρία καί πράξη τῆς ἑλληνικῆς ἐξωτερικῆς
πολιτικῆς στόν Ὀργανισμό Ἠνωμένων Ἐθνῶν
κατά τή δεκαετία τοῦ '60*

Ἔρευνα βασισμένη
σέ κείμενα ἐπίσημα τοῦ ΟΗΕ*

τοῦ
Κλ.Σ. Κουτσούκη, Ph.D.

*Ἡ ἔρευνα αὐτή εἶναι μέρος ἐργασίας τοῦ
συγγραφέα γύρω ἀπό τήν ἑλληνική ἐξωτε-
ρική πολιτική στόν ΟΗΕ, πού δέν ἔχει
συμπληρωθεῖ ἀκόμα.

1. εἰσαγωγικά

«Ἡ Ἑλλάδα, ἡ ὁποία ἔχει μακρά ἱστορία ἀγῶ-
νων γιά τήν ἐλευθερία καί τήν ἀνθρώπινη ἀξιοπρέ-
πεια, τήν αὐτοδιάθεση καί τήν ἐθνική ἀνεξαρτησία,
θά συνεχίσει νά δίνει ὁσοδήποτε ὑποστήριξη μπορεῖ
γιά κάθε ἐπικοδομητικό καί δίκαιο μέτρο, πού θά
διασφάλιζε τήν παγκόσμια ἀποδοχή τῶν ἀρχῶν,
ιδεωδῶν καί ὑψηλῶν ἀξιών τοῦ πολιτισμοῦ μας.»¹

Μέ τά λόγια αὐτά ὁ Ἕλληνας ἀντιπρόσωπος
στά Ἠνωμένα Ἐθνη, στήν ἀρχή τῆς δεκαετίας τοῦ
'60, ἐπαναλάμβανε γιά πολλοστή φορά τίς ἀρχές καί
τίς πεποιθήσεις τῆς Ἑλλάδας στήν ὑπόθεση τῆς
ἀπελευθέρωσης τῶν λαῶν ἀπό τόν οἰονόητοτε ξε-
νικό ζυγο. Νωπή ἦταν ἄλλωστε ἡ πικρή τῆς ἔμπει-
ρία ἀπό τόν ὑπερδεκαετή ἀγῶνα γιά τήν ὑπόθεση τῆς
Κύπρου.

Τέτοιες ἐπίσημες δηλώσεις, ὅπως ἡ παραπάνω,
καθώς καί ἡ υἱοθέτηση ἄλλων παρόμοιων διακηρύ-
ξεων γιά τά δικαιώματα τῶν λαῶν ἀποτελοῦν, θά λέ-
γαμε, τίς γενικές γραμμές ἢ τή «γενική πολιτική»
τῆς χώρας. Παράλληλα, ἡ θέση τῆς Ἑλλάδας πάνω
σέ συγκεκριμένα θέματα ἐφαρμογῆς τῶν γενικῶν
ἀρχῶν καί διακηρύξεων σύμφωνα ἢ ὄχι μέ τίς ἐπί-
σημες δηλώσεις τῆς συνιστοῦν τήν «περιπτωσιακή»
πολιτική.

Σκοπός τῆς σύντομης αὐτῆς ἔρευνας εἶναι νά
ἀντιπαραθέσει τή «γενική» στήν «περιπτωσιακή»
πολιτική καί νά καταδείξει ἔτσι τή «συνέπεια» πρὸς
ἢ τό βαθμό «ἀπόκλισης» ἀπό τίς διακηρυγμένες ἀρ-
χές στήν περίοδο 1960-68, ὅπως ἡ πολιτική αὐτή
ἐκφράστηκε μέσα στόν Ὀργανισμό τῶν Ἠνωμένων
Ἐθνῶν. Σέ περίπτωση ἀπόκλισης, τό ἐρώτημα πού
ἀνακύπτει εἶναι: ποιοί εἶναι οἱ λόγοι στή συγκεκρι-
μένη περίπτωση πού ἐπέβαλαν μιὰ τέτοια διαφορο-
ποίηση τῆς γενικῆς πολιτικῆς. Ἡ ἀπάντηση σ' αὐτό
δέν εἶναι εὐκόλη. Γιά νά προσεγγίσουμε κάπως μιὰ
ἐξήγηση στό φαινόμενο τῆς «ἀπόκλισης», ξεκινᾶμε
ἀπό τό πραγματικό γεγονός ὅτι ἡ Ἑλλάδα ἀνήκει
στή Δυτική Συμμαχία καί εἰδικότερα στό ΝΑΤΟ.
Συνεπῶς, μιὰ μικρή χώρα, μέλος τοῦ ΝΑΤΟ, δέν
μποροῦσε παρά νά ἀκολουθήσει τίς ἐπιταγές τῆς
Συμμαχίας ὡς ἓνα βαθμό.

Ἀσφαλῶς, ἡ πίεση τῆς Συμμαχίας ποικίλλει
ἀπό θέμα σέ θέμα. Εἶναι μικρότερη σέ θέματα λιγό-
τερο «πολιτικά» ἢ «οὐδέτερα» καί μεγαλύτερη ὅταν
εἶναι περισσότερο πολιτικά. Εἰδικότερα, στίς περι-
πτώσεις πού οἱ ἰδεολογικοὶ συνασπισμοί—μέ τόν
ἀριθμό τῶν ψήφων κατά τήν ἔκβαση τῶν συζητή-
σεων μέσα στόν ΟΗΕ—θέλουν νά ἐπιδείξουν τήν
ἰδεολογική συνοχή ὁ καθένας τῆς δικῆς του παρά-
ταξης.

Γιά νά καταδειχθεῖ ἂν ἡ Συμμαχία ἐπηρέασε τή

1. *UN General Assembly Official Records* (στή συνέχεια θά
ἀναφέρεται μέ τά ἀρχικά GAOR), 1960, σ. 10.

στάση τῆς Ἑλλάδας, ἀντιπαρθέτομε τή στάση τῆς Ἑλλάδας σ' αὐτή τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν (ΗΠΑ) σέ θέματα ἀποαποικιοποίησης καί ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων. Ἔτσι, θά φανεῖ ἡ δύναμη ἀντίστασης ἐνός μικροῦ μέλους τῆς Συμμαχίας ἢ τὰ περιθώρια ἐλευθερίας του ἀπέναντι στίς θελήσεις καί τίς ἐπιταγές τῆς ἡγεσίας τῆς Συμμαχίας. Τό παρασκίνιο καί οἱ ἄμεσες ἢ ἕμμεσες πιέσεις πού ἀσκοῦνται πάνω σέ μιὰ μικρῆ χώρα, ὅπως ἡ Ἑλλάδα, δέν ἐρευνῶνται ἐδῶ. Ἐξετάζουμε τήν τελική συμπεριφορά τῆς Ἑλλάδας κατά τήν ψηφοφορία.

Βέβαια, ἡ στάση τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας τῆς χώρας κατά τήν ἐξεταζόμενη περίοδο δέν ἦταν ἡ ἴδια ἀπέναντι στό ΝΑΤΟ ἢ τίς ΗΠΑ. Τοῦτο ὀφείλεται στίς ἀλλαγές τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας, πού σημειώθηκαν ἀπό τό 1963 καί μετά. Χωρίς νά ἐρευνᾶται ἐδῶ τό θεωρητικό θέμα τῆς συσχέτισης τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας ἢ τῶν ἀλλαγῶν της μέ τήν ἐξωτερική πολιτική τῆς χώρας, γίνεται προσπάθεια νά συνδιασθοῦν οἱ θέσεις τῆς Ἑλλάδας κατά τήν ψηφοφορία στόν ΟΗΕ τόσο μέ τίς θέσεις τῶν ΗΠΑ ὅσο καί μέ τίς ἀλλαγές στήν πολιτική μας ἡγεσία, ὅπως τήν πτώση τῆς Δεξιᾶς τό 1963, τήν ἀνοδο τοῦ Κέντρο τό 1964 καί τήν ἐπιβολή τῆς δικτατορίας τό 1967.

2. γενική πολιτική: οἱ ἐπίσημες διακηρύξεις

Στά πλαίσια τῆς «γενικῆς πολιτικῆς», ὅπως τήν καθορίσαμε παραπάνω, ἡ Ἑλλάδα πῆρε βασικά τίς ἀκόλουθες θέσεις:

α. Στή Γενική Συνέλευση τῆς 15ης περιόδου ὑποστήριξε τήν ἀπόφαση ἀριθ. 1514 (XV), γνωστή σάν «ἡ διακήρυξη ἀπονομῆς ἀνεξαρτησίας στίς χώρες καί τοῦς λαοῦς κάτω ἀπό ἀποικιακό ζυγόν». Μέ τήν ἀπόφαση αὐτή ἡ Γενική Συνέλευση τόνιζε τή σπουδαιότητα καί τήν ἀναγκαιότητα τῆς ἀπελευθέρωσης τῶν ἀποικιακῶν λαῶν καί διεκήρυσσε ὅτι «ἡ ὑποταγή λαῶν κάτω ἀπό ξένη κυριαρχία καί ἐκμετάλλευση ἀποτελεῖ στέρξη τῶν θεμελιωδῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καί σὺνάμα ἐμπόδιο στήν προαγωγή τῆς παγκόσμιας εἰρήνης καί συνεργασίας».²

β. Σχετικά μέ τὰ ἐδάφη κάτω ἀπό κηδεμονία, ἡ Ἑλλάδα ὑποστήριξε τό Σχέδιο τῆς Τέταρτης Ἐπιτροπῆς, πού καθόριζε τίς κατεθυντήριες ἀρχές, οἱ ὁποῖες ὀρίζουν πότε ὑπάρχει ὑποχρέωση γιά τή Διοίκηση νά διαβιβάσει στόν Ὅργανισμό πληροφορίες σχετικά μέ τήν κηδεμονεύμενη περιοχή, ὅπως ἐπιτάσσει τό ἀρθρο 73 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη τοῦ ΟΗΕ. Σχετικά εἶναι ἡ ἀπόφαση ἀριθ. 1535 (XV) γιά τήν παροχή πληροφοριῶν ἀναφερομένων στίς πολιτικές συνθήκες.

Ἐπίσης, ἡ Ἑλλάδα ὑποστήριξε ἀκόμα ἡ ἀπόφαση ἀριθ. 1607 (XV), ἡ ὁποία ζητοῦσε ἀπό τό Γενικό Γραμματεῖα τοῦ Ὁργανισμοῦ νά ἰδρύσει κέν-

τρα πληροφοριῶν σέ διάφορα τέτοια ἐδάφη, ὅπως τήν Ταγκανίκα, Ρουάντα Οὔρουντι, Νέα Γουινέα κτλ. Ζητοῦσε ἐπί πλέον ἀπό τό Γενικό Γραμματεῖα νά ἀναλάβει τήν ἐκδοση καί τήν εὐρύτατη κυκλοφορία σέ ὅλες τίς ὑπό κηδεμονία περιοχές τῶν ἐπισήμων διακηρύξεων γιά αὐτοδιάθεση ὄλων τῶν ἀποικιακῶν χωρῶν καί λαῶν.³

Γιά τήν ἀνάπτυξη οἰκονομικῶν συνθηκῶν στά ἐδάφη ὑπό κηδεμονία, ὑποστήριξε τή σχετική ἀπόφαση ἀριθ. 1537 (XV). Λίγο ἀργότερα ψηφίστηκε καί ἀπό τήν Ἑλλάδα ἡ ἀπόφαση ἀριθ. 1654 (XVI), πού τόνιζε ἐμφαντικά ὅτι ἡ ἀνισότητα, ὡς πρός τήν πολιτική, κοινωνική, οἰκονομική ἢ ἐκπαιδευτική προπαρασκευή, δέν ἔπρεπε ποτέ νά ἀποτελεῖ πρόσχημα, ὥστε νά καθυστερήσει ἡ ἀπόδοση τῆς ἀνεξαρτησίας σέ μιὰ χώρα.⁴ Ἡ ἀπόφαση ἀριθ. 1534 (XV) πρόβλεπε τήν ἐκπαίδευση τῶν ἐντοπιῶν καί τή δημιουργία τεχνικῶν στελεχῶν στά ὑπό κηδεμονία ἐδάφη, ἐνῶ ἡ ἀπόφαση ἀριθ. 1698 (XVI), πού ψηφίστηκε καί ἀπό τίς δύο ὑπό κηδεμονία ΕΣΣΔ-ΗΠΑ, συνιστοῦσε τήν ἐνθάρρυνση, καί ἐνίσχυση ὑποτροφίῶν γιά τήν ἐκπαίδευση τῶν ἐντοπιῶν.⁵

Ἐπιπλέον, ἡ Ἑλλάδα ὑποστήριξε ἀκόμα τήν ἀπόφαση ἀριθ. 1956 (XVII) πού ἀναφέρεται στίς κηδεμονεύουσες χώρες, οἱ ὁποῖες ἀρνοῦνται νά συνεργασθοῦν μέ τήν Εἰδική Ἐπιτροπή γιά τήν ἐφαρμογή τῆς διακήρυξης τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιάθεσης τῶν ἀποικιακῶν λαῶν, καί τήν ἀπόφαση ἀριθ. 2189 (XXI), ἡ ὁποία κατεδίκασε τήν πολιτική ὀρισμένων χωρῶν στά ὑπό κηδεμονία ἐδάφη.⁶

γ. Ἀναφορικά μέ τήν ἐπικράτηση τῆς ἀρχῆς τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, ἔγινε δεκτό ἡ πρόταση τῆς Ἑλλάδας στήν τρίτη Ἐπιτροπή καί ψηφίστηκε ὁμόφωνα ἀπό τή Γενική Συνέλευση ἡ ἀπόφαση ἀριθ. 1841 (XVII), ἡ ὁποία καλοῦσε ὅσα μέλη τοῦ Ὁργανισμοῦ δέν ἦταν νά γίνουν μέλη τῆς Συνθήκης τῶν Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων νά βοηθήσουν τό Γενικό Γραμματεῖα στήν κατάργηση τῆς ἀνθρώπινης δουλειᾶς.⁷

Μιά ἄλλη πρόταση τῆς Ἑλλάδας, πού τήν ὑπέβαλε μαζί μέ τή Γουατεμάλα καί ἐνσωματώθηκε στήν ἀπόφαση ἀριθ. 1776 (XVII), καλοῦσε τό Οἰκονομικό καί Κοινωνικό Συμβούλιο νά ὑποδείξει στήν Ἐπιτροπή Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων νά μελετήσει τά κατάλληλα μέτρα γιά τήν προαγωγή τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων.⁸ Παράλληλα, μαζί μέ τήν Ἰαπωνία ὑπέβαλε σχεδόν ὁμόφωνα στήν Τρίτη Ἐπιτροπή, πού ἔγινε δεκτό ὁμόφωνα ἀπό τή Γενική Συνέλευση, ὡς ἀπόφαση ἀριθ. 2180

3. GAOR, ὅπ. παρ., σσ. 450-454.

4. Yearbook 1961, σσ. 55-60 καί DOC. A/C.3/L.366.

5. Yearbook 1960, σσ. 449-450, 508-509, 518-522 καί 524.

6. Yearbook 1964, σσ. 446-447, καί Yearbook 1966, σσ. 558-559.

7. DOC. A/C.3/L.1055, Yearbook 1962, σσ. 346-347.

8. Yearbook 1962, σ. 352 καί Yearbook 1960, σσ. 498-499.

2. GAOR, ὅπ. παρ., σσ. 48-49.

(XX). Η απόφαση συνιστούσε την παραρτη μελέτη του σχεδίου της Σύμβασης 'Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.⁹

Επίσης, μαζί με την Ουγγαρία υπέβαλε στην ίδια Έπιτροπή σχέδιο απόφασης για τον περιορισμό των φυλετικών διακρίσεων, ενώ πολύ πριν είχε ψηφίσει παρόμοια απόφαση σχετικά με τις φυλετικές διακρίσεις στα ύπο κηδεμονία εδάφη [άρθρ. 1536 (XVI)].¹⁰

Πιο πρόσφατα, η Έλλάδα υποστήριξε τη Συνθήκη των Οικονομικών, Κοινωνικών, Έκπολιτιστικών Δικαιωμάτων και τη Διάσκεψη των Δικαιωμάτων του Πολίτη που συγκλήθηκε στην Τεχεράνη από τις 22 'Απριλίου ως τις 13 Μαΐου 1968 (Έλαβαν μέρος 84 χώρες). Η διάσκεψη αυτή μαζί με την Έπίσημη Διακήρυξη έψηφισε άλλα είκοσι τέσσερα (24) σχέδια που όλα μαζί υιοθετήθηκαν από τη Γενική Συνέλευση και ένωματώθηκαν στην απόφαση άριθ. 2442 (XXII).¹¹

Το πρόβλημα των προσφύγων: Θά πρέπει εδω να σημειωθεί ιδιαίτερα ότι ένα διεθνές θέμα για το οποίο η Έλλάδα έδειξε ειδικό ενδιαφέρον και μάλιστα απέριωρε πολλή ένεργητικότητα. είναι το πρόβλημα των προσφύγων.

Γιά την Έλλάδα, βέβαια, το θέμα αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό δεδομένου ότι άπασχολεί την ίδια επί δεκαετίες, όπως το πρόβλημα με τους πρόσφυγες της Μ. 'Ασίας, με τους πρόσφυγες της Ρωσίας και της Ρουμανίας, με τους πρόσφυγες της Αιγύπτου, με τους πρόσφυγες του άναρτοπολέμου που κατέφυγαν στις κομμουνιστικές χώρες. 'Υπάρχει ακόμη σήμερα το πρόβλημα των προσφύγων της Κύπρου κι ακόμα των όμογενών της Τουρκίας (Κωνσταντινούπολη).

Σε ένδειξη του ενδιαφέροντός της για τους πρόσφυγες αλλά και της σταθερής πολιτικής της πάνω στο θέμα αυτό, η Έλλάδα ειδικότερα:

(α) Συνέχισε, κατά τη δεκαετία που έξετάζουμε εδω, να άντιπροσωπεύεται στην Έκτελεστική Έπιτροπή του προγράμματος του 'Αρμοστή των 'Ηνωμένων Έθνών για τους πρόσφυγες.¹²

(β) Στην τρίτη Έπιτροπή της δεκάτης πέμπτης Συνόδου υποστήριξε ότι θά έπρεπε να καθιερωθεί ένα «Παγκόσμιο Προσφυγικό Έτος» για τους έξης σκοπούς: 1) Νά ένηθάρρνε πρόσθετες οικονομικές εισφορές από κυβερνήσεις, έβελοντικούς οργανισμούς, κτλ. 2) Νά έλκύσει το ενδιαφέρον γύρω από το προσφυγικό πρόβλημα, 3) Νά ένηθάρρνε ακόμη την άνευρεση πρόσθετων ευκαιριών για μόνιμες λύσεις στο θέμα των προσφύγων, όπως είναι ο έκούσιος έπαναπατρισμός, η έπανεγκατάσταση ή άπορ-

ρόφηση πάνω σε καθαρά ανθρωπιστικές βάσεις και πάντα μετά την έλεύθερα εκφρασμένη επιθυμία των ίδιων των προσφύγων.¹³

(γ) Έλαβε μέρος στο «Παγκόσμιο Προσφυγικό Έτος» μαζί με άλλες 97 χώρες. Η απόφαση που υποστήριξε και η Έλλάδα, άριθ. 1562 (XV), έξέφραζε την έλλίδα ότι όλοι οι λαοί θά λάβουν όπηση τους το πρόβλημα των προσφύγων και την άναγκη για συνεχείς και σταθερές προσπάθειες για μιά όριστική λύση.¹⁴

(δ) Έλαβε μέρος στα συνέδρια τά σχετικά με την κατάσταση και το νομικό καθεστώς των προσφύγων καθώς και τη διεθνή προστασία τους. 'Υπέβαλε ενδιαφέρουσες τροποποιήσεις στο Πρωτόκολλο σχετικά με την ίθαγένεια των προσφύγων και προσχώρησε σ' αυτό το 1967.¹⁵

(ε) Βοήθησε αδιάλειπτα τους πρόσφυγες της Παλαιστίνης, Τυνησίας, Μαρόκου και γενικότερα την άποστολή του 'Αρμοστή για τους πρόσφυγες της Παλαιστίνης.

(στ) Έκτός από τις προτάσεις της για τη βελτίωση των εργασιών του 'Αρμοστή,¹⁶ μαζί με 13 άλλες χώρες, υπέβαλε στην τρίτη Έπιτροπή σχέδιο απόφασης, άριθ. 2157 (XXI), η όποια μεταξύ των άλλων ζητούσε από τον 'Αρμοστή του ΟΗΕ να φροντίσει για μόνιμες λύσεις σε ό, τι άφορά τον έπαναπατρισμό των προσφύγων και την άποκατάσταση τους στη χώρα, όπου βρήκαν άσυλο.¹⁷

'Υποστήριξε επίσης την απόφαση άριθ. 2052 (XX), η όποια καλούσε όλα τά μέλη να βοηθήσουν την εργασία του 'Αρμοστή για τους πρόσφυγες της Παλαιστίνης και έπρεβόδνε την άποστολή της 'Αρμοστίας στη Μέση 'Ανατολή μέχρι 30 'Ιουνίου 1969.¹⁸

Άπό τά παραπάνω διαγράφεται μιά σαφής άντιαποικιακή θέση της Έλλάδας, που σε πολλές περιπτώσεις εκφράζεται όχι μόνο με μιά ένδοική ψήφο κατά της άποικιοκρατίας αλλά και με μιά πιο δραστήρια μορφή είτε με την ύποβολή σχετικών προτάσεων, είτε με τη συνυποβολή όλόκληρων σχεδίων άποφάσεων. Η άντιαποικιακή αυτή θέση της Έλλάδας αναφέρεται ειδικότερα τόσο στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όσο και στη δημιουργία άνεκτων πολιτικών και κοινωνικοοικονομικών συνθηκών διαβίωσης των άποικιακών λαών ή των προσφύγων στις διάφορες χώρες. Γιά την έπικράτηση τέτοιων άρχων δέν διατάζει να συνεργάζεται και με χώρες του άνατολικού συνασπισμού, όπως λ.χ. με την Ουγγαρία.

13. *Yearbook 1960*, σσ. 357-359.

14. Στο ίδιο, σ. 360.

15. *Document 1968*, σ. 529.

16. *Documents*, A/C.3/L.1029, A/C.3/L.864 και *Yearbook 1960*, σσ. 362-364, *Yearbook 1961*, σσ. 331-338, *Yearbook 1962*, σσ. 143, 360, *Yearbook 1967*, σ. 481.

17. *Yearbook 1966* σσ. 401-405.

18. *Yearbook 1965*, σσ. 226-227.

9. *Yearbook 1965*, σ. 485 και DOC. A/C.3/L.1321, REV. 1, DOC A/6173.

10. DOC. A/C.3/L.1244 και *Yearbook 1966*, σ. 318.

11. *Yearbook 1960*, σσ. 468-469.

12. *Yearbook 1961*, σ. 708 και *Yearbook 1964*, σ. 324.

Τέλος, από τις αποφάσεις που ευνόησε προκύπτει ότι η Έλλάδα υποστηρίζει την επέμβαση του ΟΗΕ στα θέματα των προσφύγων και της αυτοδιάθεσης των άποικιακών λαών καθώς και τη συνεργασία των δυνάμεων κατοχής με τα αρμόδια όργανα του Όργανισμού για το σκοπό αυτό.

3. περιπτωσιακή πολιτική: συνέπεια και απόκλιση από τις επίσημα διακηρυγμένες θέσεις

Στά προηγούμενα αναφέρθηκαν ένδεικτικά μερικές σημαντικές αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, οι όποιες διαγράφουν κάπως τα πλαίσια μέσα στα οποία θα περίμενε κανείς να κινηθεί η Έλλάδα εκφράζοντας έτσι μία συμπεριφορά σύμφωνη με τις δικές της επίσημες διακηρύξεις και κοινοποιήσεις.

Οι περιπτώσεις που η Έλλάδα συμπεριφέρθηκε σύμφωνα με τις παραπάνω αναφερθείσες γενικές διακηρύξεις δεν ήταν βέβαια λίγες. Έδοθ' ότι πρέπει να διευκρινισθεί ότι με τον όρο «σύμφωνη συμπεριφορά» δεν εννοούμε συμμόρφωση της Έλλάδας σέ ότι αφορά θέματα της έσωτερικής της πολιτικής, όπως τ' ανθρώπινα δικαιώματα, τ' οποία τόσο ώμα παραβιάστηκαν κατά την περίοδο της δικτατορίας (1967-1974). Έννοούμε τη στάση της αναφορικά με αποφάσεις που έχουν σχέση με την πολιτική άλλων χωρών. Έτσι, όταν π.χ. ανέκυψε ή διαφορά ανάμεσα στη Νότια Άφρική και τη Λιβερία, την Αιθιοπία και άλλες αφρικανικές χώρες σχετικά με την ύπαρξη ή μη «έντολης» στο έδαφος της Νοτιοδυτικής Άφρικής, η Έλλάδα υποστήριξε ότι το θέμα θα έπρεπε να λυθεί όχι με διαπραγματεύσεις αλλά με προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο.¹⁹

Ός προς το πρόβλημα των φυλετικών διακρίσεων στη Νότια Άφρική, υποστήριξε την απόφαση αριθ. 1598 (XV), η οποία κατεδίκασε την πολιτική του «άπαρτχάιντ» σαν κατάφωρα παραβίαση του καταστατικού χάρτη του ΟΗΕ και της Παγκόσμιας Διακήρυξης των Άνθρωπίνων Δικαιωμάτων, και κατέληγε ότι η συνέχιση της έθετε σε κίνδυνο την παγκόσμια ειρήνη και ασφάλεια.²⁰ Με την ίδια συνέπεια ψήφισε την απόφαση αριθ. 1702 (XVI) που ήταν σχετική με την εγκαθίδρυση Ειδικής Έπιτροπής για τη Νοτιοδυτική Άφρική, που θ' έπαιρνε μέτρα για την προοδευτική πορεία της περιοχής προς πλήρη ανεξαρτησία.²¹

Στό Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο πήρε ενόικη θέση πάνω στην απόφαση αριθ. 1164 (XVI), η οποία καλούσε τη Γενική Συνέλευση να αποφασίσει για την εφαρμογή των αποφάσεών της

από την Κυβέρνηση της Νότιας Άφρικής. Την απόφαση αριθ. 2142 (XXI) επίσης που κατεδίκασε τη φυλετική διάκριση και την πολιτική του «άπαρτχάιντ» όπουδήποτε υπήρχε.²²

Μία άλλη περίπτωση που η Έλλάδα συμπεριφέρθηκε σύμφωνα με τις γενικές της διακηρύξεις, ήταν η υποστήριξη της ανεξαρτησίας των Γιβραλτάρ, Ν. Γουίνεας, Φίτζι, Άντεν, Ν. Ροδεσίας, Ρουάντα Ουρουντι, Ταγκανίκας, Ναουρι, Όμάν, νήσων Φάλκλαντ, που ήταν κάτω από βρεταννική διοίκηση κ.ά. Ψήφισε επίσης την απόφαση αριθ. 2395 (XXII), η οποία κατεδίκασε τόσο την άρνηση της Πορτογαλίας να έλευθερώσει τις χώρες που ής υπό την κηδεμονία της, όσο και την παραβίαση από μέρος της της έδαφικής άκραιότητας ορισμένων αφρικανικών χωρών.²³

Παρακολουθώντας την πολιτική που ακολούθησε η Έλλάδα και τη συμπεριφορά που έδειξε σέ πολλές περιπτώσεις, παρατηρούμε μία τάση για «διαφοροποίηση» ή «απόκλιση» από τις θέσεις που είχαν γίνει δεκτές σαν «γενική πολιτική». Αδτή ή «απόκλιση» δεν συμβιβάζεται πάντοτε με τις επίσημες διακηρύξεις άρχων, που έγιναν από την ελληνική αντιπροσωπεία σέ προηγούμενες Γενικές Συνελεύσεις του ΟΗΕ ή άλλα όργανα του Όργανισμού καθώς και τις σχετικές αποφάσεις των οργάνων αυτών, τόσο όποιες ή ελληνική αντιπροσωπεία είχε ψηφίσει.

Η «απόκλιση» γίνεται φανερή είτε με μία άρνητική θέση» ως προς τό σχέδιο απόφασης, που θ' ευνούουσε κάποια λύση στό συγκεκριμένο πρόβλημα είτε με μία «άποχή» από την ψηφοφορία για την τελική απόφαση ως προς τό θέμα που συζητήθηκε.

Η διαπίστωση της «απόκλισης» που αναφέρθηκε, όπως άλλωστε φαίνεται και από τους πίνακες του παραθέτου στο κείμενο, δεν έχει τό χαρακτηριστήρα της γενικότητας αλλά στηρίζεται στην παρατήρηση ενός σημαντικού άριθμου σχετικών αποφάσεων του Όργανισμού και κατά συνέπεια έχει ένδεικτικό χαρακτήρα. Παράλληλα, για να διαφανεί, όπως σημειώσαμε παραπάνω, άν οι ένδεχόμενες άλλαγές των θέσεων της ελληνικής αντιπροσωπείας στόν ΟΗΕ ακολούθουν τίς άλλαγές που συνέβησαν στην πολιτική ήγεςία της χώρας, γίνεται διάκριση των αποφάσεων σέ τρεις περιόδους: 1960-63, 1964-66, και 1967-68 που αντίστοιχουν σέ τρεις σημαντικές κυβερνητικές μεταβολές. Ειδικότερα: τά αποτελέσματα της έρευνας για κάθε μία περίοδο χωριστά είναι τά ακόλουθα:

19. *Yearbook 1960*, σσ. 468-469.

20. *Yearbook 1964*, σσ. 150-151 και *Yearbook 1963*, σ. 467.

21. *Yearbook 1961*, σ. 466.

22. *Yearbook 1966*, σσ. 438-439, 447-448, 114-116 και *Yearbook 1965*, σσ. 562-570, 574-576.

23. *Yearbook 1968*, σ. 803.

A' Περίοδος 1960-63

Ἡ Ἑλλάδα ἀπέσχε ἀπὸ τὴν ψηφοφορία: γιὰ τὴν ἀπόφαση ἀριθ. 1747 (XVI), ποὺ ἦταν σχετικὴ μὲ τὰ μέτρα ποὺ ἔπρεπε νὰ λάβει ἡ Διοίκηση στὴ Ν. Ροδεσία, τὴν ἀπόφαση ἀριθ. 1755 (XVII), σχετικὴ μὲ τὸ λαὸ τῆς Ζάμπιας, τὴν ἀπόφαση ἀριθ. 1760 (XVII), ποὺ ζητοῦσε τὴν ἄμεση ἐφαρμογὴ τῆς ἀπόφασης 1747.²⁴ Σὲ ὄλες αὐτὲς τὶς περιπτώσεις ἡ «Διοίκηση» ἦταν ἡ Ἀγγλία καὶ οἱ ἀποφάσεις τῆς Γενικῆς Συνέλευσης στρέφονταν ἐναντίον τῆς. Ἡ Ἑλλάδα ἀπέσχε στὴ λήψη τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν πα-

ρὸλο ὅτι ἡ ἴδια εἶχε ἐρθεῖ σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν Ἀγγλία ὑπερασπιζοντας τὸν ἀγῶνα τῶν Κυπρίων, καὶ μάλιστα ζήτησε συμπαράσταση ἀπὸ πολλὲς ἄλλες χῶρες.

Ἐναντίον τῆς Ἀγγλίας στρέφονταν κι ἄλλες ἀποφάσεις, ὅπως: ἡ 1883 (XVII) καὶ 1889 (XVII), ποὺ καλοῦσαν τὴν Ἀγγλία νὰ ἐγκαταστήσει πλήρη ἀντιπροσωπευτικὴ κυβέρνηση στὸ ὑπὸ τὴν κηδεμονία τῆς ἀκόμη, τότε, ἔδαφος τῆς Ν. Ροδεσίας καὶ νὰ συγκαλέσει σὲ Ἐθνικὴ Συνέλευση ὅλα τὰ πολιτικὰ κόμματα τῆς ἴδιας χώρας.²⁵ Γιὰ τὶς ἀποφάσεις αὐτὲς

24. Yearbook 1962, σσ. 480-481.

25. Yearbook 1963, σσ. 92-93, 490-491 καὶ Yearbook 1965, σσ. 614-615.

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ 1. Ψῆφοι Ἑλλάδας καὶ ΗΠΑ σὲ θέματα ἀποικοικιοποίησης καὶ ἀνθρώπινον δικαιωμάτων

(Περίοδος α')

Χρόνος	Ἀριθμὸς ἀπόφασης	Ἀντικείμενο ἀποφάσεων	Ἑλλάδα		ΗΠΑ				
			Ὑπέρ	Κατὰ	Ἀποχή	Ὑπέρ	Κατὰ	Ἀποχή	
1960	1514	Διακήρυξη γιὰ τὴν Ἀνεξαρτησία τῶν ἀποικιακῶν λαῶν							
	1568	Ἀποδοκιμασία τοῦ ἀπαρτχάνιτ στὴ Νοτιοδυτικὴ Ἀφρικὴ	X						X
	1596	Σύσταση Ἐπιτροπῆς γιὰ τὸ θέμα τῆς βοήθειας πρὸς τὴ Νοτιοδυτικὴ Ἀφρικὴ	X			X			
	1607	Διασπορὰ πληροφοριῶν τοῦ ΟΗΕ στὶς ἀποικιακὲς χῶρες	X			X			
1961	1745	Εἰδικὴ πολιτικὴ ἐπιτροπὴ γιὰ τὴν ἐξέταση τῆς ἀποικιακῆς πολιτικῆς στὴ Ν. Ροδεσία		X			X		
	1747	Χορήγηση ἀμνηστίας στοὺς πολιτικοὺς καταδικῶν τῆς Ν. Ροδεσίας			X				X
	1755	Ἀνεξαρτησία γιὰ τὸ λαὸ τῆς Ζαμπάμπουε		X			X		
	1761	Καταδικὴ κρατῶν ποὺ συναλλάσσονται μὲ τὴ Ν. Ἀφρικὴ		X			X		
1962	1807	Καταδικὴ τῆς Πορτογαλίας. Ἐκτέλεση ἀπόφασης τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας			X		X		
	1819	Καταδικὴ τῆς ἀποικιακῆς πολιτικῆς τῆς Πορτογαλίας στὴν Ἀγκόλα			X		X		
1963	1883	Ἐγκαθίδρυση πλήρους ἀντιπροσωπευτικῆς διακυβέρνησης στὴ Ν. Ροδεσία			X				X
	1889	Σύγκληση Συνταγματικῆς Συνέλευσης στὴ Ν. Ροδεσία			X		X		
	1899	Λήψη μέτρων ἀπὸ κάθε μέλος ἢ συλλογικὰ κατὰ τῆς Ν. Ἀφρικῆς	X				X		
	1913	Λήψη μέτρων ἀπὸ τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας γιὰ ἐξέταση τῆς πορτογαλικῆς ἀποικιακῆς πολιτικῆς			X				X
	1948	Ἐπιτροπὴ γιὰ τὸ ἔδαφος τοῦ Ὀμάν	X						X
	1956	Ἐφαρμογὴ τῆς διακήρυξης γιὰ τὴν ἀπονομὴ ἀνεξαρτησίας στοὺς ἀποικιακοὺς λαοὺς	X				X		
	1970	Συνέχιση ἀναζήτησης πληροφοριῶν γιὰ τὰ ὑπὸ κηδεμονίαν ἔδαφη			X				X
	1972	Ἀπόλυση πολιτικῶν κρατουμένων στὸ Ἄντεν		X			X		
Σύνολο	18 ἀποφάσεις		6	4	8	2	9	7	

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ 2. Ψῆφοι Ἑλλάδας καί ΗΠΑ σέ θέματα ἀποικιοποίησης καί ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων

(Περίοδος β)

Χρόνος	Ἀριθμός ἀπόφασης	Ἀντικείμενο ἀποφάσεων	Ἑλλάδα		ΗΠΑ				
			Υπερ	Κατά	Ἀποχή	Υπερ	Κατά	Ἀποχή	
1965	2012	Ἀποχή Ἡν. Βασιλείου ἀπό τή μονομερή ἐφαρμογή τῆς διακήρυξης τῆς ἀνεξαρτησίας γιά τή Ν. Ροδεσία	X			X			
	2022	»	X			X			
	2024	»	X			X			
	2054A	Καταδίκη κρατῶν πού συναλλάσσονται μέ τή Ν. Ἀφρική	X				X		
	2065	Ἀνεξαρτησία τῶν Νήσων Φάλκλαντ	X					X	
	2066	Ἀνεξαρτησία τῆς νήσου Μαιουρίτιου	X					X	
	2068	Ἀνεξαρτησία τῶν Νήσων Φιτζι	X				X		
	2072	Ἀνεξαρτησία τῆς Ἰσπανικῆς Σαχάρας	X					X	
	2073A	Ἀνεξαρτησία καί ἀπόλυση τῶν καταδίκων τοῦ Ὁμάν	X				X		
	2105	Καταδίκη παραβίασης τῶν δικαιωμάτων τῶν ἀποικιακῶν λαῶν					X		
	2107	Καταδίκη τῆς πορτογαλικῆς ἀποικιακῆς πολιτικῆς	X		X		X		
	2112	Καταδίκη γιά τήν ἄρνηση ἐφαρμογῆς τῆς ἀπόφασης περί ἀνεξαρτησίας τῆς Ν. Γουινέας	X					X	
	1966	2138	Ἀνεξαρτησία τοῦ λαοῦ τῆς Ζιμπάμπουε	X					X
2151		Καταδίκη τῆς ἀποικιακῆς πολιτικῆς πού ἐφαρμόζεται ἀπό Ν. Ἀφρική, Πορτογαλία, Ἡν. Βασιλεῖο	X					X	
2183		Ἀνεξαρτησία τοῦ Ἄντεν	X				X		
2189		Καταδίκη τῆς πολιτικῆς τῶν Ἀρχῶν στά ὑπό κηδεμονία ἐδάφη	X				X		
2202		Καταδίκη τοῦ ἀπαρτχάντ καί ὅσων ὑποστηρίζουν τή Ν. Ἀφρική						X	
2226		Ἀνεξαρτησία τῶν Νήσων Ναουρί	X					X	
2227		Διακήρυξη ἀνεξαρτησίας καί ἐφαρμογῆς τῆς στούς λαοῦς τῶν Παπούα καί Ν. Γουινέας				X			X
2228		Ἀνεξαρτησία τῆς Σομαλίας	X						X
2229		Ἀνεξαρτησία τῆς Ἰσπανικῆς Σαχάρας			X				X
2230		Ἀνεξαρτησία τῆς Ν. Γουινέας	X						X
2238		Λήψη δημοκρατικῶν μέτρων ἀπό τίς Ἀρχές τοῦ Ὁμάν	X					X	
Σύνολο	23 ἀποφάσεις		19	0	4	3	8	12	

ἡ Ἑλλάδα δέν πῆρε μέρος στήν ψηφοφορία.

Ἄ π ἔ σ χ ε ἐπίσης ἀπό τήν ψηφοφορία γιά τήν ἀπόφαση ἀριθ. 1879 (XVII), ἡ ὁποία κατεδίκασε τόν ἀποικιακό πόλεμο τῆς Πορτογαλίας ἐναντίον τῆς Ἀγκόλας, τήν ἀπόφαση ἀριθ. 1913 (XVIII), πού ζητοῦσε ἀπό τό Συμβούλιο Ἀσφαλείας νά ξεετάσει ἀμέσως τό πρόβλημα τῶν ἐδαφῶν πού ἦσαν κάτω ἀπό πορτογαλική κηδεμονία καί τήν ἀπόφαση ἀριθ. 2107 (XX), πού «κατεδίκασε» τόσο τήν πορτογαλική ἀποικιακή πολιτική, ὅσο καί τήν ἐπίμονη ἄρνηση τῆς Πορτογαλίας νά συμμορφωθεῖ πρὸς τίς ἀποφάσεις τῆς Γενικῆς Συνέλευσης.²⁶

Σχετικά μέ τό νοτιοαφρικανικό πρόβλημα πού ταλάνιζε καί ταλανίζει ἀκόμα τό Διεθνή Ὁργανι-

σμό, ἡ Ἑλλάδα δέν πῆρε μέρος στήν ψηφοφορία γιά τήν ἀπόφαση ἀριθ. 1899 (XVIII), ἡ ὁποία ἀποφάσισε τή διατήρηση τοῦ προβλήματος γιά τήν ἐπόμενη ἡμερήσια διάταξη. Ἡ ἀπόφαση αὐτή στάθηκε ιδιαίτερα σημαντική, γιατί ἐπέσυρε τήν προσοχή τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας στό θέμα τῆς Ν. Ἀφρικής καί πρότρυνε τά μέλη νά ἀπόσχουν ἀπό κάθε προμήθεια στρατιωτικοῦ ὕλικου ἢ πετρελαίου πρὸς τή Ν. Ἀφρική ἀλλά καί ἀπό κάθε ἐνέργεια πού θά παρεμπόδιζε τήν ἐφαρμογή τῆς παραπάνω ἀπόφασης.²⁷

Ἡ ἀπόκλιση ἀπό τή «γενική πολιτική» φθάνει στό ἀπόγειό της κατά τήν περίοδο αὐτή, ὅταν ἡ Ἑλλάδα ἔδωσε ἄρνητική ψῆφο σέ ἀποφάσεις πού στρέφονταν ἐν τούτοις κατά τῆς ἀποικιοκρατίας,

26. Yearbook 1963, σσ. 490-491, 92-93 καί Yearbook 1965, σσ. 614-615.

27. Yearbook 1963, σσ. 100-109, καί 466-467.

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ 3. Ψήφοι Έλλάδας και ΗΠΑ σέ θέματα άποικιοποίησης και ανθρωπίνων δικαιωμάτων

(Περίοδος γ')

Χρόνος	Αριθμός άποφάσεως	Αντικείμενο αποφάσεων	Έλλάδα		ΗΠΑ		
			Υπέρ	Κατά	Υπέρ	Κατά	
1967	2248	Άνεξαρτησία τής Νοτιοδυτικής Άφρικής	X			X	
	2262	Κατάσταση τής άποικίας στή Ν. Ροδεσία	X			X	
	2270	Καταδίκη Πορτογαλίας και τών συμμάχων της στό NATO			X	X	
	2302	Άνεξαρτησία του Όμάν	X			X	
	2311	Σύσταση Έπιτροπών γιά διευκόλυνση τής εφαρμογής τών αποφάσεων τής Γεν. Συνέλευσης	X			X	
	2350	Άνεξαρτησία τών Νήσων Φίτζι	X		X		
	2353	Άνεξαρτησία του Γιβραλτάρ	X			X	
	2356	Άνεξαρτησία τής Γαλλικής Σομαλίας	X			X	
	2357	Άνεξαρτησία τών Παρθένων νήσων (όπο άμερικανική διοίκηση)			X	X	
	2379	Άπονομή άνεξαρτησίας στό λαό τής Ζιμπάμπουε	X			X	
	2383	Καταδίκη τής άποικιακής πολιτικής τής Ν. Άφρικής, Πορτογαλίας, Ήνωμένου Βασιλείου	X			X	
	2394	Καταδίκη τής άποικιακής πολιτικής τής Ν. Άφρικής στή Ναμίμπια	X			X	
	2395	Καταδίκη τής άποικιακής πολιτικής τής Πορτογαλίας στή Ν. Άφρική	X			X	
1968	2396	Καταδίκη του άπαρτχάιντ ός εγκλήματος κατά τής ανθρωπότητας	X			X	
	2422	Έκκληση γιά τή διαβίβαση πληροφοριών από τά υπό κηδεμονίαν εδάφη	X			X	
	2425	Καταδίκη τής εκμετάλλευσης τών υπό κηδεμονίαν εδαφών	X			X	
	2427	Καταδίκη τής μη εφαρμογής τής άποφ. 1514 (XV) από τίσ άρχές τής Ν. Γουινέας			X	X	
	2429	Καθορισμός του τέλους τής άποικιακής εξάρτησης του Γιβραλτάρ	X			X	
	2439	Καταδίκη όλων τών κυβερνήσεων πού διατηρούν σχέσεις με τή Ν. Άφρική			X	X	
	2443	Ένδιαφέρον γιά τήν παραβίαση τών ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα καταληφθέντα από τό Ίσραήλ άραβικά εδάφη	X			X	
Σύνολο	20 αποφάσεις	16	0	4	0	6	14

όπως ή άπόφαση αριθ. 1745 (XVI) πού ζητούσε νά μελετηθεί από τήν Εϊδική Έπιτροπή, πού έδρευε εκεί, ή άνησυχητική κατάσταση, πού είχε δημιουργηθεί στό έδαφος τής Ν. Ροδεσίας,²⁸ και ή άπόφαση αριθ. 1861 (XVIII) πού ζητούσε από τό Συμβούλιο Άσφαλείας νά λάβει τά άπαραίτητα μέτρα, τά όποια νά εξασφαλίζουν τή συμμόρφωση τής Ν. Άφρικής στίς αποφάσεις τής Γενικής Συνέλευσης. Ταυτόχρονα, ή άπόφαση εξέφραζε τή λύπη τής Γεν. Συνέλευσης γιά τά μέλη εκείνα, πού με τίσ ένεργειές τους ενθάρρυναν τήν κυβερνήση τής Ν. Άφρικής νά συνεχίζει τήν πολιτική τών φυλετικών διακρίσεων.²⁹

Τέλος, ταυτίζοντας τή θέση της με τίσ άποικιακές δυνάμεις ή Έλλάδα καταψήφισε τήν άπόφαση αριθ. 1972 (XVIII), ή όποία πρότρεπε τήν κυβέρνηση του Ήν. Βασιλείου νά λάβει συγκεκριμένα μέτρα γιά τήν πολιτική όμαλοποίηση και εξομάλυνση τής κατάστασης στό Άντεν,³⁰ ενώ δόν έλαβε καν

μέρος στήν ψηφοφορία γιά τήν άπόφαση αριθ. 1724 (XVI), πού αναγνώριζε τό δικαίωμα αυτοδιάθεσης και άνεξαρτησίας στόν άλγερινό λαό και καλούσε τά μέρη, δηλαδή τή Γαλλία και τούς εκπρόσωπους του άλγερινού λαού, νά άρχίσουν μεταξύ τους διαπραγματεύσεις.³¹

Β' Περίοδος 1964-66

Κατά τή δεύτερη περίοδο, ή Έλλάδα σημείωσε άποχές στήν ψήφιση άποφάσεων, όπως οί αριθ. 2226 (XXI) και 2227 (XXI), σχετικές με τήν άπελευθέρωση από τούς Άγγλους τών εδαφών τών Ναουζί, Παπούα και Ν. Γουινέας,³² όσο γινόταν νωρίτερα, καθώς και ή αριθ. 2117 (XXI), πού όποβλήθηκε στήν Γενική Συνέλευση από τήν Τρίτη Έπιτροπή και καλούσε όλες τίσ κυβερνήσεις νά έντείνουν τόν άγώνα τους εναντίον τών φυλετικών διακρίσεων και τής πολιτικής του άπαρτχάιντ.³³

28. Yearbook 1961, σ. 435.

29. Yearbook 1966, σσ. 543-548.

30. Yearbook 1963, σ. 452.

31. Yearbook 1961, σ. 435.

32. Yearbook 1968, σ. 569.

33. Yearbook 1966, σσ. 460-461.

Εἶναι ὅμως χαρακτηριστικό ὅτι σέ ἀντίθεση πρὸς τὴν προηγούμενη περίοδο ἡ Ἑλλάδα ὑποστήριξε τὶς ἀποφάσεις ἀριθ. 2523 (XX) καὶ 2183 (XXI) γιὰ τὴν ἀνεξαρτησία τοῦ Ἄντεν. Οἱ ἀποφάσεις αὐτὲς τόνιζαν τὴν ἀγγλικὴ εὐθὴν γιὰ τὴν καθυστέρηση ἀνομιῆς τῆς ἀνεξαρτησίας του.³⁴

Ψῆφισε ἀκόμη τὴν ἀπόφαση ἀριθ. 2054 (XX), πού καλοῦσε ὀρισμένα μέλη νά παύσουν τὴν ἐμπορικὴ συνεργασία τους μετ' τῆ Ν. Ἀφρικῆς³⁵ καὶ τὴν ἀπόφαση ἀριθ. 2105 (XX), ἡ ὁποία ἀναγνώριζε στοὺς ἀποικιακοὺς λαοὺς τὴ νομιμότητα τοῦ ἀγώνα τους γιὰ τὴν ἐξάσκηση τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης καὶ ἀνεξαρτησίας. Ἡ τελευταία αὐτὴ ἀπόφαση, πού ὑπῆρξε πολὺ προοδευτικὴ, καλοῦσε τὶς δυνάμεις τῆς ἀποικιοκρατίας νά παύσουν νά παραβιάζουν τὰ δικαιώματα τῶν λαῶν πού ζοῦσαν μετ' ἓνα ἢ ἄλλο τρόπο κάτω ἀπὸ τὸ ζυγὸ τους. Συνάμα καλοῦσε καὶ τὰ κράτη-μέλη τοῦ Ὄργανισμοῦ νά δώσουν ὑλικὴ καὶ ἠθικὴ βοήθεια στὰ ἐθνικὰ κινήματα ἀπελευθέρωσης τῶν ἀποικιακῶν λαῶν.³⁶

Γ' Περίοδος 1967-68

Στὴν τελευταία χρονικὴ περίοδο πού ἐξετάζεται ἐδῶ (1967-1968) μιὰ ἀποχὴ ἀναφέρεται στὴν ἀπόφαση ἀριθ. 1807 (XVII), πού κατεδίκασε γιὰ πολλοστή φορὰ τὴ συμπεριφορὰ τῆς Πορτογαλίας ὡς ἀντιθετὴ στὸν Καταστατικὸ Χάρτη καὶ ζητούσε ἀπὸ τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας νά λάβει ὅλα τὰ μέτρα γιὰ νὰ ἐξασφαλίσει τὴν συμμόρφωση τῆς Πορτογαλίας σ' ὅτι ἀφοροῦσε τὴν Ἀγκόλα καὶ τὰ ἄλλα ἐδάφη, πού ἦσαν κάτω ἀπὸ τὴν κηδεμονία της.³⁷

Ἄλλη ἀποχὴ ἀναφέρεται στὴν ἀπόφαση ἀριθ. 2357 (XXII), πού εἶναι σχετικὴ μετ' τὴ ζητούμενη ἀνεξαρτησία ἐνὸς μεγάλου ἀριθμοῦ ἐδαφῶν μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ οἱ Παρθένες Νῆσοι πού ἦσαν τότε ἀκόμη κάτω ἀπὸ τὴν ἀμερικανικὴ κηδεμονία.³⁸ Ἀνάλογη εἶναι καὶ ἡ ἀπόφαση ἀριθ. 2427 (XXIII) γιὰ τὴ χορήγηση ἀνεξαρτησίας στὴ Ν. Γουϊνέα.

Τέλος, ἡ Ἑλλάδα δῆλωσε ἀποχὴ γιὰ τὴν ψήφιση τῆς ἀπόφασης ἀριθ. 2433 (XXIII), ἡ ὁποία κατεδίκασε τὶς κυβερνήσεις πού συνέχιζαν διπλωματικές, πολιτιστικές, στρατιωτικὲς καὶ ἄλλες σχέσεις μετ' τὴ Ν. Ἀφρικῆ καὶ τὴ Ν. Ρωδεσία καὶ τὶς καλοῦσε νά διακόψουν κάθε σχέση μ' αὐτές.³⁹

4. διαχρονικὴ ἐξέλιξη

Ἄν συγκρίνουμε τὶς τρεῖς περιόδους, θά παρατηρήσουμε (βλ. πίνακα 4) σημαντικὴ ἐξέλιξη ἀπὸ τῆ

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ 4. Ποσοστὰ ἡ ψήφων τῆς Ἑλλάδας πού δόθηκαν σὲ θέματα ἀποικιοποίησης καὶ ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων κατὰ τὴ συζήτηση στὴ Γενικὴ Συνέλευση τοῦ ΟΗΕ

Χρονικὴ Περίοδος	% ὑπέρ	% κατὰ	% ἀποχὴ	N
1960-63	33,3	22,2	44,5	18
1964-66	82,6	00,0	17,4	23
1967-68	80,0	00,0	20,0	20
Σύνολο				61

μιὰ περίοδο στὴν ἄλλη σέ ὅτι ἀφορᾷ τὴ στάση τῆς Ἑλλάδας πάνω σὲ θέματα ἀποικιοποίησης καὶ ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων.

Στὴν πρώτη περίοδο (1960-63) παρουσίασε ἀφ' ἐνὸς σημαντικὸ ποσοστὸ ἀποχῆς (44,4%), καὶ ἀφ' ἑτέρου μεγάλο ποσοστὸ ἀρνητικῶν ψήφων (22,2%) γιὰ ἀποφάσεις. οἱ ὁποῖες βασικὰ ἐξέφραζαν τὶς ἀρχὲς πού ἡ ἴδια ἡ Ἑλλάδα εἶχε ἀποδεχθεῖ ἢ διακηρύξει σὲ ἄλλες περιπτώσεις.

Τὰ παραπάνω ποσοστὰ δείχνουν ἴσως ὅτι ἡ πικρὴ ἐμπειρία τοῦ Κυπριακοῦ Ἄγωνα ἐναντίου τῆς Ἀγγλίας καὶ τῶν ἄλλων ἀποικιοκρατικῶν δυνάμεων δὲν φαίνεται ν' ἄλλαξε σημαντικὰ τὴ στάση τῆς Ἑλλάδας ἀπέναντι ἀκριβῶς τῶν δυνάμεων ἐκείνων, οἱ ὁποῖες ἐπὶ τόσα χρόνια ἀρνήθηκαν τὴν ἀνεξαρτησία τῆς Κύπρου.

Στὴ δεύτερη καὶ τρίτη περίοδο ἀφ' ἐνὸς ἠδενδίζεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀρνητικῶν ψήφων καὶ μειώνεται πάνω ἀπὸ 50% τὸ ποσοστὸ τῶν ἀποχῶν σὲ 17,4% καὶ 20,0% ἀντίστοιχα γιὰ κάθε περίοδο, καὶ ἀφ' ἑτέρου αὐξάνει τὸ ποσοστὸ τῶν ἐνδοικῶν ψήφων πὸ ἀπὸ 33,3% πού εἶναι στὴν πρώτη περίοδο ἀνέρχεται σὲ 82,6% στὴ δεύτερη περίοδο καὶ σὲ 80,0% στὴ τρίτη.

Ἡ ἐξέλιξη αὐτὴ μπορεῖ νά ἐρμηνευθεῖ σάν μείωση τοῦ βαθμοῦ ἀπόκλισης ἀπὸ τὶς διακηρυχθεῖσες ἀρχὲς καὶ συνεπῶς πιὸ κοντὰ στὴ «γενικὴ πολιτικὴ».

5. σύγκριση μετ' τὶς ψήφους τῶν ΗΠΑ καὶ τὶς ψήφους πού δόθηκαν γιὰ ἄλλα θέματα

Γιὰ νά ἐκτιμηθεῖ καλύτερα ἡ ἐξέλιξη αὐτὴ μέσα σὲ πραγματικὰ πολιτικὰ πλαίσια, θά γίνει σύγκριση τόσο μετ' τὶς ψήφους τῶν ΗΠΑ γιὰ κάθε μιὰ περίοδο ὅσο καὶ μετ' τὴ στάση τῆς Ἑλλάδας σὲ ἄλλα θέματα, ὅπως τοῦ ἀφοπλισμοῦ καὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ ΟΗΕ στὸ Κογκό, πού δέσποσαν ἐπίσης στὸν ΟΗΕ κατὰ τὴ δεκαετία τοῦ 60.

Παρατηρώντας τὸν πίνακα 5 βλέπουμε ὅτι οἱ ἀποχές τῶν ΗΠΑ αὐξάνουν ἀπὸ 38,9% σὲ 52,3% στὴ δεύτερη περίοδο καὶ 70% στὴν τρίτη, ἐνῶ οἱ ἀντίστοιχες ἐλλληνικὲς ἀκολουθοῦν ἀντίθετη πορεία, δηλαδὴ ἀπὸ 44,4% σὲ 17,4% καὶ 20,0%. Ἡ αὐξηση τῶν

34. Yearbook 1965, σ. 562 καὶ Yearbook 1966, σ. 568.

35. Yearbook 1965, σσ. 111-113.

36. Στὸ ἴδιο, σσ. 553-554.

37. Yearbook 1967, σσ. 416-417.

38. Στὸ ἴδιο, σ. 688.

39. Στὸ ἴδιο, σ. 694.

άποχων ακολουθείται από μείωση των άρνητικών ψήφων. Τα ποσοστά τους κατεβαίνουν από 50,0%, σε 34,7%, στη δεύτερη περίοδο και σε 30,0%, στην τρίτη περίοδο. Η αντίθετη πορεία των ελληνικών θέσεων χαρακτηρίζεται από την παντελή ανυπαρξία άρνητικών ψήφων στη δεύτερη και τρίτη περίοδο.

Συγκρινόμενη η στάση της Ελλάδας με αυτή των ΗΠΑ παρουσιάζει μία σχετική απομάκρυνση, αν όχι ανεξαρτητοποίηση από την ηγέτιδα δύναμη, τουλάχιστο στα θέματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Έτσι, φαίνεται ότι όσο μικρότερη γίνεται η απόκλιση από «τη γενική πολιτική», τόσο μεγαλύτερη τείνει να είναι η αποδόσμευση από τις επιταγές της συμμαχίας ή του ιδεολογικού συνασπισμού, όπου η Ελλάδα ανήκει.

Γιά την Ελλάδα, η αυτοδιάθεση των λαών υπήρξε θεμιτόδες ζήτημα εφαρμογής των αρχών του ανθρωπισμού, όπως έπανελλημένα έχει διακηρύξει. Στις αρχές αυτές αναμισβήτητα η Ελλάδα έχει κάποια παράδοση. Συνεπής σ' αυτή την παράδοση, πήρε πολλές φορές θέσεις μακριά από πολιτικές σκοπιμότητες. Ο παρακάτω πίνακας επιβεβαιώνει τοτδο ως ένα βαθμό.

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ 5. Ποσοστά % ψήφων Ελλάδας και ΗΠΑ πάνω σε θέματα άποιοκιοποίησης και ανθρωπίνων δικαιωμάτων (1960-68)

Χρονική Περίοδος	Ελλάδα		N		ΗΠΑ		
	Υπέρ	Κατά	Απο- χή	Ν	Υπέρ	Κατά	Απο- χή
1960-63	33,3	22,2	44,4	18	11,1	50,0	38,9
1964-66	82,6	00,0	17,4	23	13,0	34,7	52,3
1967-68	80,0	00,0	20,0	20	00,0	30,0	70,0

Έδω ίσως ξαφνίσει η παρατήρηση ότι περί τό τέλος της εξεταζόμενης περιόδου, που συμπίπτει με τά πρώτα χρόνια της δικτατορίας, η στάση της Ελλάδας στον ΟΗΕ δείχνει λιγότερο «φιλοαμερικανική» απ' ό,τι φαίνεται να ήταν στην αρχή της δεκαετίας. Γιά την εξήγηση του φαινομένου αυτού μπορούν να παρατηρηθούν τά ακόλουθα:

α. Βασικά, από πλευράς στατιστικής δεοντολογίας τό δείγμα των αποφάσεων που εμφανίζεται έδω ένδέχεται να μήν είναι απόλυτα αντιπροσωπευτικό.

β. Αν δεχτούμε ότι τό δείγμα είναι αντιπροσωπευτικό, τότε η άλλαγή αυτή ένδέχεται να όφείλεται στό γεγονός ότι στά πρώτα χρόνια της δικτατορίας η τότε κυβέρνηση ίσως ήθελε να επιδείξει μία στάση «ανεξαρτησίας», ή όποια θά τη διεκόλυσε στις ούσιαστικές παραχωρήσεις που ήθελε να κάνει στό Κυπριακό και σε άλλα θέματα.

Βέβαια, η περίοδος είναι πολύ μικρή, και δεν μπορεί να χαρακτηρίσει κανείς ολόκληρη την εξο-

τερική πολιτική της δικτατορίας στον ΟΗΕ. αν δεν εξετάσει ολόκληρη την έπταετία σε σχέση με την προηγούμενη ή την έπόμενη περίοδο.

γ. Έξ άλλου, δεν θά πρέπει να διαφύγει την προσοχή του έρευνητή της περιόδου αυτής τό γεγονός τοτδο: ότι σε μία εποχή, που χαρακτηρίζεται από τό τέλος της άποικιοκρατίας και την έναρξή διαλόγου και προσέγγισης μεταξύ των δύο μεγάλων ιδεολογικών συνασπισμών, ή Αμερική δεν φαίνεται να υπήρξε τόσο πειστική πάνω στις χώρες που τελούσαν κάτω από τη δική της ιδεολογική, πολιτική και οικονομική έπιρροή. Έτσι, άφηνε περιθώρια ελεύθερης έκφρασης κατά την ψηφοφορία στό «Ηνωμένα Έθνη και μάλιστα πάνω σε κάπως «άνωδυνα» θέματα, όπως ή αυτοδιάθεση των λαών και τά ανθρώπινα δικαιώματα.

Πραγματικά, αν συγκρίνουμε τη στάση της Ελλάδας στα θέματα αυτά με εκείνη που τήρησε σε περισσότερο «πολιτικά» θέματα, όπως τό άφοπλισμού και της άποστολής του ΟΗΕ στό Κογκό, βλέπουμε (πίνακας 6) ότι τά ποσοστά των άποχών ή των άρνητικών ψήφων συμβαδίζουν με αυτά της Αμερικής. Ειδικότερα, γιά την άποστολή του ΟΗΕ στό Κογκό, που ως γνωστό τήν προώθησαν ή Αμερική και τό ΝΑΤΟ, ή Ελλάδα έδωσε τό ίδιο ποσοστό ευνόικων ψήφων όσο και οι ΗΠΑ. Ός ένα βαθμό ή στάση της Ελλάδας στό θέμα αυτό επηρεάστηκε προφανώς και από τό γεγονός ότι υπήρχαν αρκετοί Έλληνες στό Κογκό (όπως άλλωστε και στη Ροδεσία και τη Νότια Αφρική), και ή παρουσία του ΟΗΕ θά ήταν όπωσδήποτε εγγύηση γιά την ασφάλειά τους.

Στά θέματα του άφοπλισμού έμφανέστατα συμβάδισε με την Αμερική, ή όποια υποστήριζε τό γενικό και πλήρη άφοπλισμό. Η τυφλή όμως ύπακοή στα κελεύσματα μιας μεγάλης Δύναμης, όπως οι ΗΠΑ, και τό ιδεολογικό συνασπισμό στον όποίο ανήκε, όδήγησε την Ελλάδα αν και μή πυρηνική χώρα να καταναφίσει μαζί με τις ΗΠΑ την άπόφαση άριθ. 1653 (XVI), ή όποια διακήρυξε: «Α Η χρήση πυρηνικών όπλων είναι αντίθετη προς τό πνεύμα, τό γράμμα και τους σκοπούς των Ηνωμένων Έθνών και σάν τέτοια (άποτελεί) παραβίαση του Καταστατικού Χάρτη. Η χρήση των πυρηνικών και θερμοπυρηνικών όπλων... είναι αντίθετη προς τους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου, τις άρχές του ανθρωπισμού και άκόμη έναντίον του ανθρωπίνου γένους.»⁴⁰

Έπίσης, ακολουθώντας προφανώς την άμερικανική πολιτική δεν υποστήριξε τη Συμφωνία ή όποια ανάμεσα στ' άλλα εξομοίωσε τις ύπόγειες πυρηνικές δοκιμές με αυτές στην άτμόσφαιρα, στό διάστημα και στό βαθμό.⁴¹

40. Yearbook of the UN, 1961, σ. 30.

41. Yearbook of the UN, 1962, σ. 21 και 23-25.

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ 6. Ποσοστά %, ψήφων Ἑλλάδας καὶ ΗΠΑ σέ θέματα ἀφοπλισμοῦ, ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ ἀποστολῆς τοῦ ΟΗΕ στό Κογκό

Θέματα	Ἑλλάδα			ΗΠΑ			
	N	Ὑπέρ	Κατά	Ἀποχή	Ὑπέρ	Κατά	Ἀποχή
1. Αὐτοδιάθε- σης καί ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων	61	67,2	6,5	26,3	8,2	37,7	
2. Ἀφοπλισμοῦ	13	30,7	46,2	23,1	23,1	46,2	30,7
3. Ἀποστολῆς τοῦ ΟΗΕ στό Κογκό	7	85,7	00,0	14,3	85,7	00,0	14,3

6. ἀνακεφαλαίωση καὶ μερικά συμπεράσματα

Α. Στά προηγούμενα σκιαγραφήσαμε σέ ἄδρές γραμμές μερικές βασικές θέσεις τῆς ἑλληνικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ὅπως αὐτές ἐκφράστηκαν μέσα στόν Ὅργανισμό τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν.

Εἰδικότερα, ἀναλύθηκαν οἱ θέσεις τῆς Ἑλλάδας κατὰ τὴν ψηφοφορία πάνω σέ θέματα, ὅπως τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα καὶ ἡ αὐτοδιάθεση τῶν λαῶν στὴν περίοδο 1960-68.

Παραμένει βέβαια τὸ ἐρώτημα πῶς καὶ γιατί ἡ Ἑλλάδα ἀκολούθησε τὴ μία ἢ τὴν ἄλλη τακτική. Πολὺ περισσότερο πῶς καὶ γιατί ἔγιναν «ἀποκλίσεις» ἀπὸ τὴ διακηρυχθεῖσα «γενικὴ πολιτικὴ». Π.χ. ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα δὲν θὰ περίμενε κανεὶς νὰ ὑποστηρίξει τὴ νοτιοαφρικανικὴ ἢ πορτογαλικὴ ἢ βρετανικὴ ἀποικιοκρατικὴ πολιτικὴ ἀπὸ τὴ στιγμή πού οἱ Ἕλληνες ἀντιπρόσωποι στόν ΟΗΕ ἀποδοκίμαζαν τὴν πολιτικὴ αὐτὴ στίς ἐπίσημες δηλώσεις τους. Στὴν ψηφοφορία σέ συγκεκριμένα θέματα συχνὰ ἐκδηλώθηκε ἂν ὄχι μιά ανοιχτὴ συμπάραταξη, πάντως μιά πολιτικὴ «ἀνοχης», πού ἐκδηλωνόταν κυρίως μέ «ἀποχές».

Εἶναι γεγονός βέβαια ὅτι ὁ ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ Ἐναντολῆς καὶ Δύσης «πολιτικοποίησε» θέματα, ὅπως οἱ φυλετικὲς διακρίσεις στὴ Ν. Ἀφρική, ἡ αὐτοδιάθεση τῶν λαῶν κ.ἄ. Καί, ὅπως φάνηκε ἀπὸ τὰ προηγούμενα, σέ πολλά ἀπ' αὐτὰ ἡ Ἑλλάδα δὲν ἀκολούθησε ἀνεξάρτητὴ ἢ οὐδέτερη πολιτικὴ.

Κατὰ πόσο ἡ Ἑλλάδα μπορούσε νὰ ἀποφύγει τὴν ἀμερικανικὴ ἐπιρροή εἶναι ἕνα πολυδιάστατο ἐρώτημα, πού δὲν ἐξετάζεται ἐδῶ.

Ἐκεῖνο πού ἡ μικρὴ τοῦτῃ ἔρευνα εἰδείξε εἶναι ὅτι οἱ μικρότερες χώρες δὲν εἶναι πάντοτε ἐλευθέρως νὰ ἀποφασίζουν ἀκόμη καὶ μέσα στόν ΟΗΕ, ἰδίως ὅταν εἶναι μέλη ἐνός ἰδεολογικοῦ συνασπισμοῦ. Φάνηκε ἀκόμη ὅτι οἱ κυβερνητικὲς ἄλλα μπορεῖ νὰ διακηρῦσσουν καὶ ἄλλα νὰ πράττουν σέ δεδομένη στιγμή γιὰ λόγους, πού δὲν ἐξετάζουμε ἐδῶ.⁴²

42. Βλ. Joseph Frankel, *The Making of Foreign Policy: An Analysis of Decision Making* (London: Oxford University Press, 1963), σ. 2.

Σημειώνουμε μόνο τὴν παρατήρηση τοῦ καθηγητῆ Vernon van Dyke, ὁ ὁποῖος ἀναλύοντας τὴ συμπεριφορὰ τῶν μελῶν τοῦ ΟΗΕ συμπεραίνει ὅτι αὐτὴ ἐπιρροάζεται ἀπὸ τὸ τί ἐπιδιώκει κάθε μέλος νὰ ἐπιτύχει μέσα στόν Ὅργανισμό τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν.⁴³

Β. Σέ ὅτι ἀφορᾷ τὴ συσχέτιση τῶν ἐσωτερικῶν πολιτικῶν ἁλλαγῶν μέ τὴν ἀσκηση τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἔχει ὑποστηριχθεῖ ὅτι δὲν ὑπῆρξαν ριζικὲς ἁλλαγές στὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδας πού νὰ ὀφείλονται στὴ μεταβίβαση τῆς ἐξουσίας ἀπὸ τοὺς συντηρητικούς στοὺς φιλελεύθερους, κτλ.⁴⁴

Τοῦτο ἰσχύει βασικά γιὰ τὴν πρὶν ἀπὸ τὸ 1960 περίοδο. Καί στὴν περίοδο πού ἐξετάσαμε ἐδῶ δὲν μπορεῖ νὰ ὑποστηριχθεῖ ὅτι παρατηρήθηκε ἀναπροσανατολισμὸς τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς. Οὔτε κἀν ἄλλαγῃ τακτικῆς ἢ μεθόδων. Στὰ θέματα ὅμως τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ τῆς ἀποικιοποίησης, σέ σύγκριση μέ ἄλλα θέματα, ὅπως τοῦ ἀφοπλισμοῦ, ἔγιναν μερικά διστακτικὰ βήματα γιὰ ἀνεπηρέαστη ψηφοφορία. Ἐκφράσεις βέβαια μιά τάση. Ἡ τάση αὐτὴ γιὰ ἀνεξαρτητοποίηση πέρασε ἀπὸ τρεῖς φάσεις πού ἀντιστοιχοῦν στίς ἀλλαγές στὴν πολιτικὴ ἐξουσία, πού μνημονεύσαμε παραπάνω.

Ἔτσι ἡ πολιτικὴ μεταξὺ τοῦ «μὴ ἐπιτρεπτοῦ» καὶ τοῦ «μὴ ἐφικτοῦ» πού χαρακτηρίζε τὴ δεκαετία τοῦ '50 ἔγινε προσπάθεια νὰ εἶναι ἐλευθέρη ἐκφραση «συμμάχου» ἄλλ' ὄχι «δορυφόρου». Περὶ τὰ μέσα τῆς δεκαετίας, τονίσθηκε ὅτι ἡ ἐκπλήρωση τῶν ὁποχρέωσεων θὰ πρέπει νὰ συνδυάζεται καὶ μέ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἐπιδιώξεων τῆς χώρας μέσα στὴ Συμμαχία.⁴⁵

Ἐξ ἄλλου, περὶ τὰ τέλη τῆς περιόδου «διακηρῦχθηκε» ὅτι ἡ ἐθνικὴ πολιτικὴ δὲν μπορεῖ νὰ ἐλέγχεται μέ βάση τὴν ἰδεολογικὴ ὀρθοδοξία πού ἐπιβάλλει τὸ πλαίσιο μῆς συμμαχίας.⁴⁶ Ἐνεξάρτητα ἀπὸ τὴ συνέπεια ἢ μὴ στὴ διακηρῦξη αὐτῆ, πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι οἱ λόγοι πού τὴν ὑπαγόρευσαν δὲν εἶναι ὄσπερ τὸσο μέ τὴν κατωθί τῆς σοβιετικῆς ἐισβολῆς στὴν Τεχσλογοβασία τὸ 1968, ὅσο καὶ μέ τὴν προσπάθεια τῆς δικτατορίας ν' ἀποσεισει τίς κατηγορίες ὀρισμένων συμμάχων τοῦ ΝΑΤΟ γιὰ κατάφορη παραβίαση τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ τὴ συνέχιση τοῦ στρατιωτικοῦ καθεστώτος στὴν Ἑλλάδα.

43. Vernon van Dyke, *International Politics* (New York: Appleton Crofts, 1966), σ. 429 καὶ Clark M. Eichelberger, *United Nations: The First Twenty Years* (New York: Harper and Row Publishers, 1965), σ. 160.

44. Βλ. Theodore Coulombis, *Greek Political Reaction to American and NATO Influence* (New Haven: Yale University Press, 1966), σ. 190 καὶ Bruce, M. Russett, *Trends in World Politics* (New York: The Macmillan Co., 1965), σ. 68.

45. Βλ. Coulombis, *ὁ. παρ.*, σ. 174.

46. GAOR, 1968, σ. 21.